

**Ч 48
Ш 350**

**Міністерство освіти і науки України
Запорізька державна інженерна академія**

**Є.Я. Швець,
М.М. Турба
Д.Є. Швець**

П О Л О Ж Е Н Н Я

**ПРО КРЕДИТНО - МОДУЛЬНУ СИСТЕМУ
ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА
РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ**

**Вказівки та рекомендації до організації навчального процесу
з урахуванням вимог Європейської Кредитної Трансферної Системи**

Запоріжжя 2006

Міністерство освіти і науки України
Запорізька державна інженерна академія

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЗДІА

_____ Пожуєв В.І.

23 червня 2006 р.

П О Л О Ж Е Н Н Я

ПРО КРЕДИТНО - МОДУЛЬНУ СИСТЕМУ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

**Вказівки та рекомендації до організації навчального процесу
з урахуванням вимог Європейської Кредитної Трансферної Системи**

УХВАЛЕНО

рішенням ректорату
від 23.06.2006 р. № 22

УДК 378.1 Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу та модульно-рейтингове оцінювання знань. Вказівки та рекомендації до організації навчального процесу з урахуванням вимог Європейської Кредитної Трансферної Системи / Швець Є.Я., Турба М.М., Швець Д.Є. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2006. – 18 с.

Викладено основні засади кредитно-модульної системи організації навчального процесу та модульно-рейтингового оцінювання знань з урахуванням вимог Європейської Кредитної Трансферної Системи (ECTS).

Положення призначено для керівництва при плануванні усіх видів навчальних занять і самостійної роботи студентів, при проведенні модульного та підсумкового контролю успішності, при аналізі навчальних успіхів студентів.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1 Основні засади кредитно-модульної організації навчального процесу.....	4
2 Формування графіку навчального процесу.....	5
3 Модульно-рейтингова система оцінювання знань студентів.....	6
3.1 Рейтингове оцінювання успішності.....	6
3.2 Підсумки навчання	9
4 Планування самостійної роботи студентів	9
4.1. Нормативи самостійної роботи.....	9
4.2. Планування самостійної роботи з дисципліни за видами робіт.....	10
Глосарій.....	11
Перелік посилань	13
Додатки.....	15

ВСТУП

У 2005 р. Україна зробила важливий крок на шляху входження до Європейського освітнього простору, приєднавшись до Болонської конвенції [1,2]. Однією з основних вимог до країн-учасниць Болонського процесу є застосування у системі вищої освіти Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS - European Credit-Transfer System) організації навчального процесу. В системі навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Міністерства освіти і науки України така організація навчального процесу отримала назву кредитно-модульної системи і запроваджується з 2004/2005 н.р. [3-5].

Передбачається, що застосування кредитно-модульної організації навчального процесу стане ефективним засобом поліпшення якості вищої освіти та її конкурентоспроможності, наближення змісту вищої освіти до рівня провідних європейських вищих навчальних закладів, підвищення мобільності та ступеню залучення студентів і викладачів до Європейського освітнього простору.

В даному Положенні за основу узята модель впровадження кредитно-модульної системи, яка запропонована Національною металургійною академією України [6,7]. Фахівці НМетАУ входять до робочої групи Міністерства освіти і науки України як ВНЗ-учасник педагогічного експерименту із підготовки рекомендацій по впровадженню кредитно-модульної системи і така система використовується ними з 2004 р.

При розробці цього Положення враховані також відповідні нормативні документи МОН України ([1-5]), „Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах” [8] та власний досвід організації навчального процесу у ЗДІА за напівсеместровим графіком відповідно до модульно-рейтингової системи контролю знань студентів [9,10].

1 ОСНОВНІ ЗАСАДИ КРЕДИТНО-MOДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Сутність кредитно-модульної системи (КМС) організації навчального процесу полягає у розділенні навчального матеріалу кожної дисципліни на частини – залікові модулі, які розглядаються як завершені і відповідним чином задокументовані частини навчальної дисципліни.

Кожний заліковий модуль передбачає виконання студентом певного обсягу навчальної роботи: аудиторної (лекції, практичні та лабораторні заняття, складання контрольних заходів), практичної (ознайомча, виробнича, технологічна та переддипломна практика) та самостійної (проробка лекційного матеріалу, підготовка до практичних та лабораторних занять, виконання індивідуальних завдань, розрахунково-графічних, контрольних та курсових робіт, написання рефератів тощо, підготовка до контрольних заходів).

Одиницею виміру навчальної роботи студента при КМС-організації навчального процесу є кредит ECTS. Наказом МОН України встановлено, що обсяг одного кредиту ECTS становить 36 академічних годин [11]; передбачається також, що співвідношення між заліковими модулями і заліковими кредитами визначається самостійно навчальним закладом, згідно цього в академії встановлено відповідність одного залікового модуля одному заліковому кредиту ECTS.

Протягом навчального року, виходячи із нормованої загальної тривалості повного навчального року у 2160 год., студент має виконати навчальну роботу обсягом 60 кредитів ECTS; відповідно до такої кількості кредитів формуються графік навчального процесу та робочі навчальні плани спеціальностей.

Для впровадження КМС-організації навчального процесу, згідно вимог Тимчасового положення МОН України „Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовці фахівців” [10] вищий навчальний заклад повинен сформулювати три основні елементи ECTS:

1. Інформаційний пакет, який містить загальну інформацію про навчальний заклад, назви напрямів, спеціальностей, спеціалізацій, анотації (змістові модулі) дисциплін із зазначенням обов’язкових та вибіркових курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, систему оцінювання якості вищої освіти тощо.

Інформаційні пакети формуються випусковими кафедрами і надаються на початку навчального року (через кураторів КМС) студентам для розробки індивідуальних навчальних планів;

2. Договір про навчання між студентом і ВНЗ - документ, в якому засвідчується напрям (спеціальність), освітньо-кваліфікаційний рівень і термін запланованої підготовки студента, порядок і джерела фінансування підготовки, порядок розрахунків.

Договір про навчання формується бухгалтерією академії і надається:

- абітурієнтам при зарахуванні на 1-ий курс;
- студентам, які були раніше відраховані, при поновленні на навчання;
- студентам при прийомі на наступний рівень навчання.

3. Академічна довідка оцінювання знань – документ, який засвідчує навчальні досягнення студента в системі залікових кредитів за національною шкалою успішності та за шкалою ECTS (якщо під час навчання студента у ВНЗ застосовувалася така шкала); академічна довідка формується деканатом факультету і надається студенту на його прохання при здійсненні переходу в межах споріднених напрямів підготовки.

З метою забезпечення студентів можливості навчання за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми, що сформована за вимогами замовників та побажаннями студента, здійснюється формування індивідуального навчального плану студента.

Індивідуальний навчальний план студента – є робочим документом студента, що містить інформацію про перелік та послідовність вивчення (змістових модулів) дисциплін, обсяг навчального навантаження студента з усіх видів навчальної роботи та дані щодо навчальних успіхів студента із зазначених дисциплін, практик, державної атестації (додаток В).

При КМС-організації навчального процесу індивідуальний навчальний план студента формується особисто студентом під керівництвом куратора системи. Навчальним планом студента передбачається (для певного напрямку підготовки та відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня) можливість індивідуального вибору дисциплін з дотриманням послідовності їх вивчення згідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівців; при цьому сума обов'язкових та вибіркових модулів, передбачених для вивчення протягом навчального року, повинна становити не менше 60 залікових кредитів.

При формуванні індивідуального навчального плану студента на наступний навчальний рік враховується фактичне виконання студентом індивідуальних навчальних планів поточного і попередніх навчальних років.

2 ФОРМУВАННЯ ГРАФІКУ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

В академії встановлена напівсеместрова схема організації навчального процесу (табл. 1).

Таблиця 1 – Річний графік навчального процесу

Семестр	1 (3, 5, 7)							2 (4, 6, 8)								
№ напів-семестру	1 (5, 9, 13) н/с			2 (6, 10, 14) н/с				3(7, 11, 15) н/с			4 (8, 12, 16) н/с			Практика		
Вид занять	Аудиторні заняття	Підсумковий контроль	Здача боргів + перескладення оцінок	Аудиторні заняття	Підсумковий контроль	Різдвяні канікули	Здача боргів + перескладення оцінок	Аудиторні заняття	Підсумковий контроль	Здача боргів + перескладення оцінок	Аудиторні заняття	Підсумковий контроль	Здача боргів + перескладення оцінок			
Трива- -лість	8	1	1	8	1	1	1	2	8	1	1	8	1	1	2	7
№ з/п тижнів	1-8	9	10	11-18	19	20	21	22-23	24-31	32	33	34-41	42	43	44-45	46-52

Однією з передумов напівсеместрової схеми організації навчального процесу є розміщення навчальних дисциплін семестру в межах першого або другого напівсеместрів, завдяки чому суттєво зменшується кількість дисциплін, які вивчаються студентами одночасно.

Тривалість навчального року складає 42 тижні: кожен семестр триває 20 навчальних тижнів (напівсеместри, відповідно, по 10 тижнів); на різні види практики відводиться до 2-х (для окремих спеціальностей – 3-х) тижнів.

З урахуванням тривалості канікул (літні канікули - 7 тижнів, зимові – 2 тижні, різдвяні – 1 тиждень, разом - 10 тижнів) загальна календарна тривалість навчального року складає 52 тижні.

Навчальне аудиторне навантаження у кожному напівсеместрі планується на 8 тижнів, на 9-му тижні проводяться підсумкові контрольні заходи.

Останній, 10-ий тиждень напівсеместру призначається для складання боргів з окремих залікових модулів та складання іспитів з навчальних курсів дисциплін студентами, які не отримали за сумарним рейтингом позитивної оцінки з підсумкового контролю чи побажали скласти іспит для підвищення оцінки, яку було виставлено (автоматично) за сумарним рейтингом з відповідної дисципліни.

Студенти, які своєчасно склали модульні контролю і яким була виставлена (автоматично) остаточна оцінка з підсумкового контролю, мають змогу використати 10-ий тиждень на свій розсуд (як додаткові канікули тощо).

3 МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

3.1 Рейтингове оцінювання успішності

Метою застосування рейтингової системи оцінювання знань є підвищення якості підготовки студентів шляхом управління їхньою навчальною діяльністю; посилення мотивації у навчанні за рахунок стимулювання систематичної активної навчальної (і особливо самостійної) роботи упродовж усього періоду навчання; підвищення об'єктивності оцінювання усіх видів навчальної роботи; створення умов для здорової конкуренції в навчанні, утвердження педагогіки співробітництва викладачів і студентів.

Рейтинговий бал є інтегральною оцінкою результатів усіх видів навчальної діяльності студента, яка включає:

- оволодіння дисциплінами навчального плану;
- підготовку та захист курсових проектів (робіт);
- проходження навчальних та виробничих практик;
- виконання і захист випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи.

Розрізняють такі види рейтингових балів:

- рейтинговий бал (англ. rating – оцінка, ранг) студента з дисципліни – у даному контексті це комплексний показник успішності студента, який визначається сумою фактично набраних рейтингових балів за усіма передбаченими заліковими модулями семестру і дає кількісну характеристику стану (поточних) навчальних досягнень студента з цієї дисципліни.

- підсумковий рейтинговий бал (рейтинг) студента з дисципліни $R_{д, підс.}$ - визначається (за умови виконання усіх передбачених в семестрі завдань і контролів) за результатом складання іспиту з усього семестрового курсу і дає остаточну характеристику навчальних досягнень студента з цієї дисципліни;

- семестровий абсолютний рейтинговий бал $R_{с, абс.}$ - сума підсумкових рейтингових балів студента з усіх дисциплін семестру (додаток Б); дає

об'єктивну сумарну характеристику навчальної роботи студента в межах академічної групи (спеціальності);

- міжсеместровий накопичувальний рейтинговий бал $R_{мс, абс.}$ - розраховується (для більш повної сумарної характеристики навчальних досягнень студента) як сума семестрових абсолютних рейтингових балів від початку навчання до поточного моменту;

- випусковий рейтинговий бал $R_{в, абс.}$ - визначається як сума міжсеместрового накопичувального рейтингового балу та балів державної атестації.

В системі рейтингового оцінювання знань контрольні заходи з дисциплін плануються таким чином, щоб забезпечити оцінювання кожного залікового модуля.

Навчальні досягнення студента оцінюються максимальною сумою у 100 рейтингових балів з кожної дисципліни у напівсеместрі; при цьому максимальна оцінка $R_{мод.}$ одного залікового модуля формується в залежності від загальної кількості N модулів (кредитів), на які розділена дисципліна:

$$R_{мод.} = 100 / N.$$

Заліковий модуль оцінюється (за умови складання запланованих лабораторних робіт) у рейтингових балах за результатами виконання передбачених навчальним планом аудиторних контрольних робіт або домашніх завдань (РГР, індивідуальних завдань) або складення запланованого контролю у формі тестування.

Якщо з певного модуля студенту не нараховано жодного рейтингового балу, у графі відповідного модуля відомості підсумкового контролю у такому випадку проставляється позначка „н/а” (не атестовано) і оцінка підсумкового контролю не виставляється.

Лабораторна робота вважається такою, що складена, за умови її виконання, написання відповідного звіту та його захисту; звіт студент може не захищати окремо, якщо питання з матеріалу лабораторної роботи долучені до тестових питань модульного контролю.

Черговий заліковий модуль з дисципліни студент має право здавати незалежно від результатів складання попереднього модуля.

Підсумковий контроль з даної дисципліни виставляється за рейтинговим балом студента з дисципліни, тобто за сумою фактично набраних рейтингових балів за усіма передбаченими заліковими модулями семестру і не передбачає проведення додаткових контрольних заходів та присутності студента.

Оцінки підсумкового контролю виставляються відповідно до співвідношення рейтингових балів і оцінок за національною шкалою та шкалою ECTS (таблиця 2). Зразок відомості підсумкового контролю приведено у додатку А.

Якщо навчальним планом передбачено викладання дисципліни на протязі декількох семестрів, то оцінка підсумкового контролю виставляється у кожному семестрі; у додатку до диплому вказується оцінка, яка відповідає (згідно шкали табл. 2) середньоарифметичному значенню підсумкових рейтингових балів з цієї дисципліни за всі семестри.

Студент не допускається до підсумкового контролю з даної дисципліни лише за умови:

- якщо він не склав передбачених завдань чи тестового контролю з одного чи більше залікових модулів дисципліни;
- наявності академічної заборгованості за попередній семестр навчання;
- порушення умов контракту (для студентів, які навчаються за контрактом), зокрема, у пункті своєчасності сплати за навчання.

Таблиця 2 – Співвідношення рейтингових балів і оцінок за шкалою ECTS та за національною шкалою

Підсумковий рейтинговий бал з дисципліни	Оцінка за шкалою <i>ECTS</i>	Оцінка за національною шкалою
81 – 100	<i>A</i>	Відмінно
71 – 80	<i>B</i>	Добре
61 – 70	<i>C</i>	
51 – 60	<i>D</i>	Задовільно
41 – 50	<i>E</i>	
11 – 40	<i>FX</i>	Незадовільно
0 - 10	<i>F</i>	

За бажанням студента, йому одноразово надається змога підвищити оцінку, яку було виставлено (автоматично) за сумарним рейтингом з відповідної дисципліни; для цього студент має скласти іспит з усього курсу.

Отримана оцінка вважається остаточною (навіть у разі, коли вона менше ніж оцінка, виставлена за рейтингом семестру); до відомості підсумкового контролю при цьому вноситься і підсумковий рейтинговий бал студента з дисципліни відповідно до діапазону його значень для отриманої оцінки (додаток А).

За результатами підсумкового контролю з усіх дисциплін семестру (напівсеместру) визначається семестровий абсолютний рейтинговий бал (семестровий абсолютний рейтинг) студента.

Семестровий абсолютний рейтинговий бал є основним показником при переведенні на навчання за держзамовленням (при наявності вакантних місць), при рекомендації для проходження практики, стажування, дипломування в іноземних установах.

Випусковий абсолютний рейтинговий бал є основним показником при:

- комплектуванні контингенту студентів для навчання за окремими спеціалізаціями (спеціальностями) при наявності конкурсної ситуації;

- наборі студентів на другий етап навчання за програмами підготовки спеціалістів і магістрів;
- рекомендації до аспірантури;
- працевлаштуванні випускників.

Для співставлення навчальних досягнень студентів різних груп, курсів, спеціальностей, факультетів визначається відносний рейтинговий бал (відносний рейтинг) студента $R_{\text{відн.}}$ як відношення абсолютного поточного рейтингового балу до його максимально можливого (на момент визначення) значення

$$R_{\text{відн.}} = R_{\text{абс.}} / R_{\text{абс., макс.}}$$

Відносний рейтинг навчальної роботи студента $R_{\text{відн.}}$ є основним показником при:

- рекомендації щодо призначення стипендій Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України;
- призначенні іменних або персональних стипендій академії;
- призначенні стипендій або інших заохочувань, які встановлюються органами влади, фондами, підприємствами, організаціями, спонсорами тощо;

При КМС-організації навчального процесу ***не передбачається призначення додаткових рейтингових балів за інші***, крім навчальних, ***досягнення та види робіт***. Заохочення студентів до зазначених дій реалізується другими засобами та заходами.

3.2 Підсумки навчання

Призначення стипендії студентам, які навчаються за держзамовленням, здійснюється згідно діючого „Положення про порядок призначення, виплати та розміри стипендіального забезпечення студентів, аспірантів та докторантів ЗДІА” [12].

Граничними термінами для визначення стану успішності студентів при призначенні стипендії визначаються:

- останній навчальний тиждень (включно) осіннього семестру, тобто 21-ий календарний тиждень навчального року;
- останній навчальний тиждень (включно) весняного семестру, тобто 43-ій календарний тиждень навчального року.

Відрахування за академічну неуспішність здійснюється згідно діючої „Інструкції про порядок відрахувань студентів ЗДІА” [13], якщо у студента після закінчення семестру залишилися не складеними підсумкові контролі з трьох і більше навчальних дисциплін.

4 ПЛАНУВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

4.1 Нормативи самостійної роботи

Для планування обсягів самостійної навчальної роботи студентів, які навчаються за КМС організації навчального процесу, встановлюються відповідні нормативи (табл. 3).

Передбачається, що у кожному заліковому модулі студент виконує максимум одне аудиторне чи самостійне індивідуальне завдання, а загальна кількість

Таблиця 3 – Нормативи планування самостійної навчальної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Обсяг роботи	
		годин	маш. стор.
1	Опрацювання лекційного матеріалу	не менше 0,5 год. на 1 год. аудиторних занять	
2	Підготовка до лабораторних занять		
3	Підготовка до практичних занять		
4	Підготовка та складання контрольних заходів	9 год. на 1 кредит	
5	Виконання індивідуальних завдань	не менше 12 год./завд.	8–12 стор.
6	Виконання курсових проектів	36 год. на 1 проект	до 40 стор., 1-3 листа А1
7	Виконання курсових робіт	36 год. на 1 роботу	до 25 стор.
8	Опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях	до 3 год. на 1 год. (в лекційному варіанті викладення)	

індивідуальних завдань з дисципліни протягом одного напівсеместру не може перевищувати двох завдань. Крім того, індивідуальні завдання не плануються, якщо з навчального курсу передбачено виконання курсового проекту (роботи).

Курсовий проект (робота) планується лише з професійно-орієнтованих дисциплін для набуття студентом відповідних професійних навичок і при умові, що загальний обсяг навчальної роботи з цієї дисципліни складає не менше 4-х (3-х) кредитів.

4.2 Планування самостійної роботи з дисципліни за видами робіт

Для кожної дисципліни навчального плану вищим навчальним закладом складається відповідно до галузевого стандарту освіти (освітньо-професійної програми, освітньо-кваліфікаційної характеристики та навчального плану) навчальна програма дисципліни як стандарт ВНЗ.

При розробці навчальної програми загальний обсяг дисципліни задається навчальним планом спеціальності, змістові модулі дисциплін визначаються згідно освітньо-професійній програмі, а вимоги до знань та вмінь студентів повинні відповідати освітньо-кваліфікаційній характеристиці.

При плануванні видів самостійної роботи з навчальної дисципліни виходять, передусім, із обсягу загального навчального часу та його розподілу між видами аудиторної і самостійної роботи відповідно до обсягу цих видів у кредитах ECTS.

Для даної дисципліни кількість N залікових модулів дорівнює кількості кредитів ECTS і визначається відношенням загального обсягу дисципліни T (в академічних годинах) до тривалості одного кредиту t (36 академічних годин):

$$N = T / t.$$

Для формування залікових модулів необхідно згрупувати у однакові за обсягом 36-годинні блоки дисципліни, визначені відповідно до освітньо-

професійної програми; кожному заліковому модулю необхідно дати лаконічну назву, яка відповідає суті навчального матеріалу.

Загальний обсяг дисципліни T , обсяг аудиторної $T_{\text{ауд.}}$ та самостійної роботи $T_{\text{сам.}}$ визначається згідно робочого навчального плану (відповідно до нормативу, за яким самостійна робота повинна складати не менше половини загального обсягу. Кількість годин з кожного виду аудиторних занять при цьому повинна бути кратною кількості тижнів тривалості аудиторної роботи у кожному напівсеместрі, тобто 8.

Обсяг лекційних, практичних і лабораторних занять визначається, виходячи із загального обсягу аудиторної роботи $T_{\text{ауд.}}$ відповідно до нормативів ОПП та ОКХ, а обсяг різних видів самостійної роботи визначається відповідно до нормативів цієї роботи (табл. 3).

На виконання курсового проекту (роботи) передбачається окремий заліковий модуль обсягом 1 кредит ECTS.

ГЛОСАРІЙ

Абсолютний рейтинговий бал (абсолютний рейтинг) студента - сума рейтингових балів за результатами підсумкового контролю з усіх дисциплін семестру. Використання цього рейтингу є можливим лише в межах академічної групи чи потоку груп певної спеціальності.

Академічна довідка оцінювання знань – документ, який засвідчує навчальні досягнення студента в системі залікових кредитів за національною шкалою успішності та за шкалою ECTS.

Бакалавр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти, що присвоюється особі, яка опанувала програму вищої освіти з терміном навчання 3-4 роки та успішно пройшла підсумкову атестацію.

Відносний рейтинговий бал (відносний рейтинг) $R_{\text{відн.}}$ студента – у даному контексті це кількісний показник якості навчальної роботи студента порівняно з максимально можливою якістю та з навчальними успіхами колег із академічної групи (спеціальності), який визначається як відношення абсолютного рейтингового балу до його максимально можливого (на момент визначення) значення.

Вибіркова частина змісту освіти - визначається вищим навчальним закладом.

Визнання залікових кредитів – визнання ВНЗ залікових одиниць (кредитів), одержаних студентом в іншому ВНЗ, для продовження навчання без втрати цих залікових одиниць

Випусковий рейтинговий бал $R_{\text{в.абс.}}$ - визначається як сума міжсеместрових абсолютних рейтингових балів та балів державної атестації.

Вища освіта – рівень освіти, який базується на середній спеціальній або професійній освіті; підготовка випускника з вищою освітою завершується отриманням диплома фахівця і (або) кваліфікації.

Договір про навчання між студентом і ВНЗ - документ, в якому засвідчується напрям (спеціальність), освітньо-кваліфікаційний рівень і термін

запланованої підготовки студента, порядок і джерела фінансування підготовки, порядок розрахунків.

Загальна календарна тривалість (навчального) **року** – сума тривалості навчального року як періоду навчальних занять, підсумкових контролів, практики і тривалості канікул; загальна календарна тривалість визначається у **52 тижні** і використовується для наскрізної нумерації тижнів.

Заліковий модуль – завершена і задокументована частина навчальної дисципліни, яка унормована і уніфікована за часом, що відводиться на їх засвоєння. Вимір навчального навантаження здійснюється у кредитах.

Заліковий кредит – одиниця виміру навчальної роботи, яку необхідно виконати для засвоєння змістового модуля (модулів). Обсяг залікового кредиту **ECTS** (European Credit-Transfer System) становить 36 академічних годин.

Індивідуальний навчальний план студента – є робочим документом студента, що містить інформацію про перелік та послідовність вивчення (змістових модулів) дисциплін, обсяг навчального навантаження студента з усіх видів навчальної роботи за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем та дані щодо навчальних успіхів студента із зазначених дисциплін, практик, державної атестації.

Інформаційний пакет – загальна інформація про навчальний заклад, назва напрямів, спеціальностей, спеціалізацій, анотації дисциплін (залікових модулів) із зазначенням обов'язкових та вибіркового курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, система оцінювання якості вищої освіти тощо.

Кредитно-модульна система (КМС) організації навчального процесу – модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання і залікових освітніх одиниць – кредитів.

Magіstr - освітньо-кваліфікаційний рівень, який отримують бакалаври в результаті засвоєння основної освітньої програми вищої освіти з тривалістю навчання 1-2 роки та успішного захисту кваліфікаційної роботи.

Міжсеместровий рейтинговий бал $R_{МС,абс}$ - визначається як узагальнення семестрових абсолютних рейтингових балів для більш повної характеристики навчальних досягнень студента за певний період навчання;

Навчальна програма нормативної дисципліни – є складовою державного стандарту освіти.

Навчальна програма вибіркової дисципліни – є складовою стандарту ВНЗ і розроблюється на підставі навчальної програми дисципліни та навчального плану.

Навчальний план – складова стандарту ВНЗ, що складається на підставі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми та засоби проведення поточного і підсумкового контролю.

Навчальний процес - система організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на певному освітньому або кваліфікаційному рівні відповідно до державних стандартів освіти.

Нормативна частина змісту освіти – визначається відповідним державним стандартом.

Нормативний термін навчання – тривалість навчального процесу, що визначається на підставі галузевих стандартів вищої освіти.

Освітньо-професійна програма (ОПП) та освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) – основні складові державного стандарту вищої освіти, які визначають перелік і зміст навчальних дисциплін та вимоги до знань і вмінь студентів.

Підсумковий рейтинговий бал (рейтинг) студента з дисципліни визначається (за умови виконання усіх передбачених в семестрі завдань і контролів) за результатом складання іспиту з усього семестрового курсу і дає остаточну кількісну характеристику навчальних досягнень студента з цієї дисципліни.

Рейтинговий бал (англ. rating – оцінка, ранг) **студента з дисципліни** – у даному контексті це комплексний показник успішності студента, який визначається сумою фактично набраних рейтингових балів за усіма передбаченими заліковими модулями семестру і дає кількісну характеристику стану (поточних) навчальних досягнень студента з цієї дисципліни.

Робоча навчальна програма - складається на основі навчальної програми для конкретизації планування навчального процесу з дисципліни (на термін до 3-х років).

Робочий навчальний план - складається на основі навчального плану для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік.

Семестровий абсолютний рейтинговий бал – у даному контексті це комплексний показник успішності студента, який узагальнює навчальні досягнення студента з усіх дисциплін семестру і дає об'єктивну кількісну характеристику навчальної роботи студентів в межах академічної групи (спеціальності).

Тривалість навчального року – період, під час якого проводяться навчальні заняття, підсумкові контролі і атестації та практики.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки / Додаток до Наказу МОНУ № 49 від 23.01.2004 р.
2. Заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки / Додаток до Наказу МОНУ № 49 від 23.01.2004 р.
3. Тимчасове положення про організацію навчального процесу у кредитно-модульній системі підготовки фахівців / Додаток до Наказу МОНУ № 48 від 23.01.2004 р.
4. Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Наказ МОНУ № 774 від 30.12.2005 р.
5. «Вища освіта України і Болонський процес». – Київ-Тернопіль, 2004, - 286 с.
6. Величко О.Г. Болонський процес – це конкретні рішення і дії // Теория и практика металлургии – 2004. - № 1. – С. 3-13.
7. Про організацію навчального процесу у 2004/2005 роках на 1 курсі спеціальностей за напрямками: 0904 – «Металургія» та 0905 – «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / Наказ НМетАУ №151 від 09.06.2004 р.
8. Положення про організацію навчального процесу у ВНЗ МОН України / Наказ МОНУ № 161 від 02.06.1993 р.
9. Положення про організацію навчального процесу за напівсеместровим графіком і рейтингове оцінювання навчальної роботи студентів / Наказ ЗДІА № 86-01 від 29.03.2005 р.
10. Тимчасове положення про модульно-рейтингову систему контролю знань студентів / Наказ ЗДІА № 86-01 від 29.03.2005 р.
11. Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Наказ МОНУ № 812 від 20.10.2004 р.
12. Положення про порядок призначення, виплати та розміри стипендіального забезпечення студентів, аспірантів та докторантів ЗДІА / Ухвалено рішенням ректорату ЗДІА від 05.11.2004 р., протокол № 36.
13. Інструкція про порядок відрахувань студентів ЗДІА / Затверджено ректором ЗДІА 19.03.2003 р.

Положення розроблено робочою групою у складі:

Перший проректор, професор	Швець Є.Я.
Начальник відділу інноваційних навчальних технологій, професор	Турба М.М.
Начальник навчального відділу, доцент	Швець Д.Є.

Підписано до друку _____.2006 р. Формат 60х84 1/32. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 0,6. Наклад 150 прим.
Замовлення № _____.

Віддруковано друкарнею
Запорізької державної інженерної академії
з комп'ютерного оригінал-макету

69006, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 226
РВВ ЗДІА, тел. 2238-240

**КРЕДИТНО - МОДУЛЬНА СИСТЕМА
ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
ТА
РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ**

АНКЕТУВАННЯ СТУДЕНТІВ

у 2007/2008 н.р.